NERVAL'S VISIONARISM. *AURELIA*

KOZAK Larisa
"Transilvania" University of Braşov

Abstract: Gerard de Nerval's whole work, and especially Aurelia, is the result of two forces, the unconscious and conscious, but the manifestation space, too, for two types of imaginary: mythic and mystic. The entire text of the part intitled Aurelia is a repetead pass from dream to reality and reverse. The dream, the visions have an important role in the epic thread's economy and in the initial path, on which the nervelian hero goes over. The nervelian visionary is remarked through the narrative techniques used, and this is the automatic dictation method specific to surrealism, which Nerval anticipates.

Keywords: visionarism, mythic, mystic, dream, reality

„Lucra mergând şi, din timp în timp, se oprea brusc, căutând în buzunarele lui adânci vreun carneţel cu foile cusute; nota în el vreun gând, vreo frază, vreun cuvânt, vreun rapel, vreun semn numai de el înţeles, închidea caietul şi îşi relua drumul cu un şi mai mare elan. Era felul lui de a compune."[1] Acest citat este ilustrativ pentru metoda de creaţie a lui Gérard de Nerval, aceea a dicteului automat specifică suprarealismului, curent pe care Nerval îl anticipează prin faptul că, aşa cum reiese din citatul de mai sus, el nota orice gând îi trecea prin minte. Se diferenţiază însă de cei care vor fi adepţii lui André Breton prin faptul că notează doar ideile care i se par importante („vreun semn numai de el înţeles"), astfel încât demersul său rămâne unul raţional.

Théophile Gautier face o mărturisire din care reiese foarte bine faptul că Nerval era un spirit vizionar în adevăratul sens al cuvântului, căci, pe lângă latura raţională a demersului său creator, el era caracterizat şi de latura onirică, iraţională: „Uneori îl vedeam în colţul vreunei străzi cu pălăria în mână, căzut într-un fel de extaz, absent la cele ce-l înconjurau, cu ochii înstelaţi de luciri albastre, […] suind spiralele vreunui Babel interior. Când îl întâlneam absorbit astfel, ne feream să-i vorbim dintr-o dată, de teamă să nu-l facem să cadă din înaltul visului său (…)".[2] Acelaşi lucru îl remarcă şi Irina Bădescu, în *Prefaţa* sa la *Fiicele focului*, atunci când afirmă că „autoironia merge până la dedublarea, adânc dramatică, din *Aurelia*, de exemplu, unde luciditatea asistă la pantomima nebuniei".[3]

Faptul că întreaga operă a lui Nerval, şi mai ales *Aurelia*, este rezultatul a două forţe, inconştientul şi conştientul, dar şi spaţiul de manifestare pentru două tipuri de imaginar, mitic şi mistic a fost observat şi de Gaston Bachelard care afirma: „Gérard de Nerval, în Aurelia, a tradus această voinţă intimă de a fi modelat prin echilibrul dintre un impuls lăuntric şi acţiunea modelatorului."[4]

Întregul text al părţii intitulate *Aurelia* este o trecere repetată de la vis la realitate şi invers. Visul, viziunile au un rol foarte important în economia firului epic şi în traseul iniţiatic pe care îl parcurge eroul nervalian. Importanţa visului reiese încă de la începutul acestei părţi, când personajul afirmă: „VISUL este o a doua viaţă. N-am putut, fără înfiorare, să străpung acele porţi de fildeş ori de os ce ne despart de lumea nevăzută. Primele momente ale somnului sunt imaginea morţii; o amorţeală neguroasă ne cuprinde mintea şi nu putem stabili clipa

[1] Théophile Gautier, *Istoria romantismului*, Editura Alfa, Bucureşti, 1998, p. 49
[2] Ibidem, p. 50
[3] Gérard de Nerval, *Fiicele focului*, Editura Univers, Bucureşti, 1974, p. 10
[4] Gaston Bachelard, op. cit., p. 243

BDD-A22057 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 12:49:53 UTC)

anume în care eul, sub o altă formă, continuă opera existenţei."[5] Citind acest fragment, putem evidenţia motivele pentru care visul este atât de important în creaţia lui Nerval, dar şi a celorlalţi romantici. Astfel, pentru scriitorul francez „visul este o a doua viaţă", în vis individul continuă existenţa conştientă, a eului treaz, „sub o altă formă"[6], putând trăi evenimente care în viaţa de zi cu zi ar fi puţin probabile. De asemenea, starea de somn de dinainte de vis este importantă prin faptul că ea este asemenea stării de trecere în moarte, caracterizată prin imposibilitatea de a stabili cu certitudine unde ne aflăm: în realitate sau în vis, în viaţă sau în moarte. Amestecul celor două lumi este favorizat şi de faptul că totul începe „seara, pe când ora fatală părea că se apropie",[7] moment specific imaginarului de tip romantic.

Un alt element ce ţine de imaginarul specific vizionarismului romantic, element de natură mistică, este metempsihoza. Eroul nervalian pare a urma un traseu al reîncarnărilor: „M-am gândit foarte adesea la faptul că, în anume momente importante ale vieţii, cutare Spirit din lumea exterioară se întrupează dintr-o dată într-o persoană obişnuită şi acţionează (…)"[8] Chiar personajul nervalian mărturiseşte faptul că se simte reîntrupat dintr-o viaţă anterioară: „Mergând, cântam un imn misterios de care mi se părea că-mi amintesc ca de unul ce-l auzisem în vreo altă viaţă (…)".[9]

Motivului mistic al metempsihozei i se adaugă motivul mitic al dublului: „mi se părea că acel glas se auzea în pieptul meu şi că sufletul, ca să spun aşa, mi se dedubla – împărţindu-se foarte limpede între viziune şi realitate."[10] Acest motiv vine să accentueze ideea oscilaţiei între vis şi realitate, oscilaţie ce caracterizează boala eroului nervalian şi care îl face să nu mai poată deosebi realul de ireal, astfel încât totul pare verosimil, aşa cum reiese din mărturisirea sa: „Într-o seară, am crezut cu toată tăria că mă aflu transportat pe malurile Rinului."[11] Incertitudinea este alimentată şi de faptul că viziunile şi visele au loc seara şi noaptea. Unele dintre acestea sunt reale, fiind rezultatul unor amintiri, altele sunt pure năluciri.

Amintirea are un rol important în construcţia textului şi în traseul iniţiatic pe care îl parcurge personajul nervalian. Ea este „fulgerătoare şi instantanee"[12] anulând limitele spaţio-temporale, astfel încât se ajunge la momente de indeterminism aşa cum sunt ele definite de Georges Poulet. În numeroase pasaje din *Aurelia* avem de-a face cu timpul şi spaţiul amintirii, ale memoriei, când trecutul, prezentul şi viitorul sunt toate într-un punct.

Una dintre năluciri este aceea a coborârii în subteran, motiv des întâlnit la romantici: „mi s-a părut că mă prăbuşesc într-un hău care traversează pământul."[13] Coborârea în subteran simbolizează coborârea în moarte şi constituie o etapă a unui traseu iniţiatic ce începe prin cunoaşterea strămoşilor: „Pretutindeni regăseam figuri cunoscute. […] Părea că se adunaseră aici pentru un banchet de familie. Unul dintre aceste neamuri a venit spre mine şi m-a îmbrăţişat cu dragoste."[14] Este reamintit motivul metempsihozei şi cel al indeterminismului, ambele sugerând ideea nemuririi: „Trecutul este una cu viitorul. Trăim în spiţa noastră, şi spiţa noastră trăieşte în noi."[15]

Un alt element al imaginarului romantic, de factură folclorică, ezoterică, este folosirea cifrei *şapte*, ca cifră a perfecţiunii, căci „este numărul caracteristic pentru fiecare familie

[5] Gérard de Nerval, op. cit., p. 209
[6] Ibidem, p. 213
[7] Ibidem, p. 214
[8] Idem
[9] Idem
[10] Ibidem, p. 14
[11] Ibidem, p. 217
[12] Ibidem, p. 218
[13] Ibidem, p. 219
[14] Idem
[15] Ibidem, p. 220

BDD-A22057 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 12:49:53 UTC)

omenească, şi prin extindere, de şapte ori şapte, şi aşa mai departe. […] Metafizica nu-mi oferă termeni potriviţi pentru perceperea ce am avut-o atunci a raportului dintre acest număr şi armonia generală."[16]

Viziunea se continuă cu o metamorfozare a spaţiului subpământean şi o alunecare spre o altă dimensiune, „Totul în jurul meu îşi schimba forma",[17] spre un teritoriu în mijlocul căruia se afla ca o *axis mundi* un munte. Este vorba de un oraş tainic, spaţiul necunoscut al iniţierii. Astfel, după coborârea în străfundurile pământului, urmează ascensiunea muntelui spre un spaţiu paradiziac, interzis neiniţiaţilor. Se reiterează astfel mitul Vârstei de Aur, mit întâlnit la toţi romanticii: „M-am văzut rătăcind pe străzile unui oraş foarte aglomerat şi necunoscut mie. […] Un neam binecuvântat îşi făurise acest locaş, plăcut păsărilor, florilor, aerului curat şi luminii […] cu obiceiuri simple, iubitori şi drepţi, păstrători ai virtuţilor naturale de al începuturile lumii."[18] Este redat aici un paradox ce contestă mitul biblic al cunoaşterii, căci locuitorii acestui munte trăiau „nici corupţi, nici distruşi, nici robi; rămaşi puri, deşi învinseseră ignoranţa."[19]

Ideea unei viziuni iniţiatice este sugerată de prezenţa luminii – „totul era aerisit, plin de viaţă, străbătut de mii de jocuri de lumină"[20] – şi de iluzia că hainele acelor oameni erau albe. Lumina şi albul aparent al hainelor reprezintă punctul de plecare al unei resensibilizări a vederii şi începutul unui drum al cunoaşterii ce începe cu regăsirea paradisului pierdut, în care totul este iubire şi puritate: „inspirau un soi de iubire lipsită de preferinţe şi dorinţe. […] Am început să plâng cu lacrimi fierbinţi, ca de amintirea unui paradis pierdut."[21]

Treptat, însă, intervine raţiunea şi viziunea se stinge. Eroul nervalian conştientizează faptul că totul a fost o etapă a unei călătorii iniţiatice: „Aici am simţit, cu amărăciune, că sunt doar un călător în trecere prin această lume deopotrivă străină şi îndrăgită (…)".[22] Ceea ce a învăţat el din această viziune este faptul că Dumnezeu există – „«Nu-i aşa că există cu adevărat un Dumnezeu? – Da!» i-am răspuns cu înflăcărare."[23] - şi că nu există moarte şi deci nici spaima de a muri: „Nu mai este moarte, nu mai este mâhnire, nu mai este nelinişte."[24] Acest moment constituie una dintre cele mai importante revelaţii ale eroului nervalian care se convinge de existenţa lui Dumnezeu.

Următorul vis al personajului evidenţiază ideea mitică a arhetipului femeii pe care eroul nervalian încearcă să-l descopere. Astfel trăsăturile a trei femei (o altă cifră simbolică) par să se reunească pentru a întruchipa Femeia: „zâmbetul, glasul, culoarea ochilor, a părului, statura, gesturile familiare se schimbau de la una la alta de parcă ar fi avut toate trei o singură viaţă, şi astfel fiecare era un amestec din toate […] spre a realiza o frumuseţe desăvârşită."[25] Este şi acesta un vis iniţiatic căci, din nou, totul e scăldat în lumină, simbol al cunoaşterii. Însă sfârşitul visului este unul sumbru, petrecându-se într-un cimitir, în care se aud voci zicând că „«Universul e adâncit în întuneric.»".[26] Întunericul din cimitir sugerează moartea Aureliei de care personajul va afla ulterior.

Odată cu însănătoşirea eroului nervalian, visul pare să se transpună în realitate în urma demersului raţional al personajului de a desena imaginile din viziunile sale: „Am vrut să-mi fixez mai bine gândurile preferate, şi […] am acoperit curând pereţii cu o serie de desene în

[16] Ibidem, p. 221
[17] Idem
[18] Idem
[19] Ibidem, p. 222
[20] Idem
[21] Idem
[22] Idem
[23] Ibidem, p. 224
[24] Ibidem, p. 225
[25] Ibidem, p. 226
[26] Idem

BDD-A22057 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 12:49:53 UTC)

care impresiile mele prindeau formă."[27] Dintre toate aceste imagini, cea care revine mereu este aceea a Aureliei ce i se arată asemenea zeiţei Isis: „Printre toate figurile, una era mereu dominantă: aceea a Aureliei, zugrăvită cu trăsăturile unei divinităţi (…). O roată se învârtea sub tălpile ei şi zeii ii alcătuiau suita."[28]

Prin această practică a desenului, eroul nervalian recreează lumea, alunecând, treptat, din realitate într-un vis cosmogonic: „În timpul nopţii care a precedat această muncă a mea, m-am crezut purtat pe o planetă întunecată unde se frământau primii germeni ai creaţiunii."[29] Apare aici un mit specific romantismului, mitul cosmogonic, prin care lumea este adusă din haos în armonie sub acţiunea unei muzici a sferelor: „Deodată, o armonie stranie a răsunat în pustietăţile în care ne aflam, şi părea că strigătele, răgetele şi şuierăturile nedesluşite ale fiinţelor primitive aveau de aici înainte să se mlădieze după această melodie divină."[30]

Nerval rescrie în continuare evoluţia omenirii îmbinând elemente ce ţin de mitologia păgână cu elemente ce ţin de mitologia creştină şi de realitatea istorică. În viziune nervaliană, omenirea are două mame: Isis-Demeter şi Fecioara Maria. Ceea ce caracterizează această istorie a omenirii este o „mereu reînnoită […] scenă de orgie şi măcel".[31] Influenţe păgâne de origine orientală reies din imaginea „şarpelui care înconjoară lumea […] într-o hidoasă împreunare, pecetluită cu sânge (…)".[32] Şarpele sugerează timpul ciclic specific oriental, dar specific şi romantismului mitic.

O altă temă specifică romantismului şi care apare şi la Nerval este iubirea, mai precis, dragostea pentru iubita moartă, prin care se reiterează mitul lui Orfeu. Astfel, Aurelia este, la fel ca Beatrice a lui Dante, cea care duce la împlinirea autorului atât pe plan spiritual, prin iubire, cât şi pe plan artistic, prin opera creată, ea reprezintă „coincidenţa iubirii cu cunoaşterea".[33]

Eroul neravlian resimte mustrări de conştiinţă pentru că întinase iubirea pentru Aurelia prin numeroase escapade amoroase: „prin iubirile mele uşuratice adusesem o jignire memoriei ei."[34] Încercând să redescopere imaginea iubitei, el se cufundă din nou în vis, dar chipul ei nu-i mai apare. Îşi aminteşte, însă, de episodul în care a simţit că în el sunt doi oameni, dându-şi seama că nu poate explica această experienţă, ci o poate doar retrăi: „Nu ştiu cum să explic faptul că, în mintea mea, evenimentele pământeşti puteau coincide cu cele din lumea supranaturală, acest lucru e mai uşor de *simţit* decât de descris limpede."[35] Retrăirea senzaţiei dublului este prilejul de a face trimitere spre o altă teorie orientală, şi anume teoria maniheistă a dublei naturi a spiritului uman: „În fiecare om există un spectator şi un actor, cel ce vorbeşte şi cel ce răspunde. Orientalii au văzut în aceştia, doi duşmani: geniul bun şi geniul rău." Pentru a lupta „împotriva spiritului aducător de moarte"[36] eroul nervalian se înarmează cu „armele tradiţiei şi ale ştiinţei".[37] El îmbină elementele folclorice - ezoterice cu cele iluministe – raţionale în demersul cunoaşterii totale.

O altă viziune îl poartă pe eroul nervalian într-un ţinut aflat pe un munte, în care nu exista soare. Din nou apare ideea suişului şi a coborâşului specifică traseului iniţiatic. Este ţinutul focului „dintru începuturi"[38] cu ajutorul căruia meşteşugarii prelucrau metalele pentru

[27] Idem
[28] Ibidem, p. 227
[29] Ibidem, p. 229
[30] Ibidem p. 230
[31] Ibidem, p. 15
[32] Ibidem, p. 231
[33] Idem
[34] Ovidiu Moceanu, *Visul şi literatura*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2002, p. 10
[35] Gérard de Nerval, op. cit., p. 232
[36] Idem
[37] Ibidem, p. 234
[38] Idem

BDD-A22057 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 12:49:53 UTC)

a crea diferite obiecte. Întrebându-l pe unul dintre meşteşugari dacă se pot crea şi oameni din metale, acesta îi răspunde: „Oamenii se trag de sus, iar nu de jos: cum am putea oare să ne creem pe noi înşine?”[39] Este sugerată aici existenţa unei forţe transcendente, sursă a vieţii pe pământ.

Mergând pe ulițele acelui oraş al focului, personajul asistă la pregătirea unei nunți și are impresia că nunta care se pregătea era a Aureliei şi a dublului său, de aceea el încearcă printr-un semn ezoteric să-l înlăture. Este sugerată aici ideea limbajului motivat de la începuturi, a forţei ezoterice a cuvântului magic, idee des întâlnită la romantici, căci, aşa cum remarca şi Ovidiu Moceanu, „Romanticii au recurs la forţa visului pentru a reface unitatea originară a cuvântului, singurul în stare să desfiinţeze graniţele dintre veghe şi somn, realitate şi vis.”[40] Acest demers al romanticilor va fi continuat în modernitate şi în avangardă, în încercarea de a rezolva criza limbajului care a marcat aceste perioade.

Tentativa de a se folosi de puterea originară a cuvântului este oprită de un strigăt de femeie care îl readuce pe eroul nervalian în planul realităţii. Încercând să-şi dea seama ce s-a întâmplat, el este convins că „strigătul a fost real şi că a răsunat în atmosfera celor vii”, că „întâmplările de pe pământ sunt legat de cele din lumea invizibilă”.[41] De asemenea el crede că prin semnul făcut a atras mânia şi blestemul divinităţii, pierzând-o iar pe Aurelia, la fel cum Orfeu o pierduse pe Euridice prin nerespectarea interdicţiei impuse de zei.

Acest episod prilejuieşte o meditaţie asupra morţii, o altă temă de factură romantică, concluzionând că în urma voinţei divine moartea nu este neant: „Dar ce este moartea? Dacă e neantul… De-ar vrea Dumnezeu! Dar Dumnezeu însuşi nu poate face ca moartea să fie neant.”[42]

Gândindu-se la zbuciumul sufletesc provocat de scindarea eului între vis şi realitate, personajul ajunge la concluzia că „în gândirea religioasă trebuie să-ţi cauţi scăparea”[43] însă îşi dă seama că pentru el acest lucru nu e posibil, deoarece mintea sa e însetată de cunoaştere, de ştiinţă. Or, ştiinţa nu a putut niciodată explica raţional existenţa divinităţii. Pentru eroul nervalian ştiinţa este foarte importantă şi prin faptul că ea poate prevedea viitorul: „ştiinţa, după ce-şi va fi împlinit cercul sintezelor şi analizelor, al credinţelor şi negărilor, se va putea purifica pe sine şi face să răsară din dezordine şi ruine cetatea minunată a viitorului (…)”.[44] Toate aceste gânduri legate de setea de cunoaştere, îl determină să se acuze de erezie, căci un îndemn biblic spune „Crede şi nu cerceta”. Or, eroul nervalian tocmai asta face: cercetează, studiază pentru a afla Adevărul despre lumea reală şi cea a spiritelor. Acest Adevăr îl va afla de la un prieten ce scăpase miraculos de moarte şi care, în timpul unui vis trăieşte o experienţă mistică în timpul căreia aude o voce spunându-i că „Dumnezeu este pretutindeni […]; este în tine şi în noi toţi (…)”.[45] Auzind mărturisirea prietenului său, eroul nervalian exclamă deznădăjduit: „Dumnezeu este cu el! […] cu mine însă nu mai este! Nenorocire! L-am izgonit din mine, L-am ameninţat, L-am blestemat!”[46]

Încercând să înţeleagă motivul pentru care a fost părăsit de Dumnezeu, personajul lui Nerval îşi dă seama că, din nou, s-a făcut vinovat de erezie prin faptul că a pus dragostea pentru Aurelia mai presus de dragostea pentru divinitate: „«Înţeleg, îmi spuneam, am preferat creatura creatorului; mi-am divinizat dragostea şi am adorat după riturile păgâne, pe cea a

[39] Idem
[40] Ovidiu Moceanu, op. cit., p. 13
[41] Gérard de Nerval, op. cit., p. 235
[42] Idem
[43] Idem
[44] Ibidem, p. 237
[45] Idem
[46] Ibidem, p. 239

BDD-A22057 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 12:49:53 UTC)

cărei ultimă suflare a fost închinată lui Christos.»”[47] Totuşi, el păstrează speranţa că Dumnezeu îl va ierta, poate chiar la rugăminţile iubitei moarte.

Sunt descrise şi alte vise pe care personajul le aşteaptă cu înfrigurare în speranţa că va putea să o revadă pe Aurelia, fiind convins că visul era un mod de a comunica cu ea – „Datorită felului în care gândeam acum visul, ca unul ce deschide omului o comunicare cu lumea spiritelor, nădăjduiam (…)”[48] -, dar în acelaşi timp un mod de a accede la cunoaştere: „Toate acestea erau făcute ca să te înveţe taina vieţii […] pentru a desluşi enigma morţii”,[49] tainã pe care el nu a reuşit s-o descopere, fapt ce-i pricinuieşte o mare durere în suflet, durere care-i afectează atât viaţa din vis, cât şi viaţa din realitate.

Treptat, eroul nervalian începe să revină la credinţa în Dumnezeu şi îşi dă seama că acest lucru se datorează dragostei pentru femeia iubită: „fiind îndelungă vreme departe de calea cea adevărată, m-am simţit readus pe ea datorită amintirii îndrăgite a unei moarte”.[50] Însă nu reuşeşte să scape cu totul de zbuciumul din sufletul său, zbucium alimentat de numeroasele sale vise şi viziuni. Deznădăjduit, el cade la picioarele unui altar al Fecioarei spre a-şi cere iertare pentru viaţa pe care a dus-o, dar nu găseşte pacea sufletească şi chiar se gândeşte să se sinucidă. Îl opreşte însă o viziune a apocalipsei, a instaurării nopţii eterne – „Începe noaptea veşnică, şi va fi cumplită.”[51] - şi a haosului cosmic: „Printre norii care alergau, goniţi de vânt, am văzut mai multe luni ce treceau cu mare iuţeală. Mă gândeam că pământul scăpase din orbita lui şi că rătăcea prin univers ca o corabie fără catarg (…)”.[52]

Într-o altă zi el are impresia că potopul biblic, „inundaţia universală”,[53] s-a abătut asupra lumii şi, încercând să-l oprească, a aruncat un inel de argint în apă. Ca prin minune, ploaia s-a oprit şi a ieşit soarele, fapt ce a aprins speranţa în sufletul său. Adormind la un prieten, eroul nervalian are un nou vis în care îi apare zeiţa Isis spunându-i: „«Eu sunt aceeaşi cu Maria, aceeaşi cu maica ta, aceeaşi de asemenea pe care, sub toate înfăţişările ei, ai iubit-o întotdeauna. La fiecare încercare la care erai supus, am lepădat una dintre măştile care-mi ascund chipul, şi în curând mă vei vedea aşa cum sunt (…)»”.[54] Apare aici, din nou, imaginea Femeii arhetipale, sumă a tuturor femeilor. Acest vis este urmat de viziuni delirante, în care personajul are impresia că devenise „asemenea unui zeu”[55] cu puteri vindecătoare, fapt ce determină internarea sa într-un ospiciu. Aici, i se pare că toate persoanele au o misiune mistică, aceea de a restabili ordinea lumii care ar fi fost cuprinsă de nenorociri după ce „se strecurase o greşeală în combinaţia universală a numerelor”.[56] El este convins că un rol important îl are şi el în restabilirea armoniei, misiune pe care o vede ca pe o etapă iniţiatică, aşa cum reiese din următoarea mărturisire a sa: „m-am încredinţat de faptul că sunt supus unor probe de iniţiere sacră”.[57] Un factor esenţial în salvarea ordinii universale îl are restabilirea legăturilor cu natura, de mult timp pierdute – „«Cum oare, îmi spuneam, am putut să exist atâta vreme în afara naturii şi fără să fiu una cu ea?»”[58] -, o altă idee specific romantică.

Într-o altă noapte, aflat la sanatoriu, are un nou vis în care se vede aflat într-o încăpere octogonală, de tip oriental, pe ai cărei pereţi ar fi fost scrisă istoria omenirii, a crimelor sale –

[47] Idem
[48] Ibidem, p. 240
[49] Ibidem, p. 243
[50] Ibidem, p. 244
[51] Ibidem, p. 245
[52] Ibidem, p. 249
[53] Idem
[54] Ibidem, p. 251
[55] Idem
[56] Ibidem, p. 253
[57] Ibidem, p. 254
[58] Ibidem, p. 255

BDD-A22057 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 12:49:53 UTC)

„Era istoria tuturor crimelor”[59] -, crime ce par să se continue şi în „generaţia tot mai înjosită a seminţiilor viitorului”.[60]

Revenind la realitate, personajul nervalian este impresionat de imaginea unui tânăr, fost soldat, ce refuza de multă vreme să mănânce şi care se afla la capătul puterilor. Această scenă îl rupe de necazurile propriei sale existenţe şi îl face să se preocupe de soarta bolnavului, fapt care îi aduce, treptat, liniştea sufletească. Un nou vis, în care îi apare „zâna viselor”,[61] pare să-i confirme sfârşitul suferinţelor sale: „«Încercarea la care ai fost supus a luat sfârşit (…)»”[62]

Urmează câteva pagini grupate sub titlul *Memorabile,* constituind un fel de epilog prin care se redau „impresiile mai multor vise”[63] ulterioare. Textul este dominat de sentimentul de bucurie trăită in mijlocul naturii, ca urmare a dobândirii iertării. Bucuria e determinată şi de înţelegerea tainei morţii, astfel încât eroul nervalian nu se mai teme de ea căci şi-a recăpătat credinţa în Mesia: „O, Moarte! Care ţi-e izbânda, când Mesia învingător goneşte călare între noi doi?”[64] Faptul că a fost iertat îi este confirmat de un nou vis: „Mă trezesc dintr-un vis neasemuit de dulce: am revăzut-o pe aceea pe care am iubit-o, transfigurată, încununată de raze. Cerul s-a deschis în toată măreţia lui şi am citit în el cuvântul *iertare,* pecetluit cu sângele lui Christos.”[65]

Amintirea iubitei rămâne vie în sufletul personajului, idee sugerată prin relatarea unui mit de origine ce redă apariţia florii *Nu mă uita*, făcându-se astfel trimitere la izvoarele de influenţă folclorică: „Pe vârful unui munte albastru s-a născut o floricică. Nu mă uita! Privirea pâlpâindă a unei stele s-a oprit o clipă asupra ei, şi s-a auzit un răspuns, rostit într-o dulce vorbire străină: *Miozotis*!”[66]

Iertarea christică se răsfrânge asupra întregii lumi, nu numai asupra credincioşilor, ci şi asupra păgânilor: „Fii deci şi tu binecuvântat, o, Thor urieşe – cel mai puternic dintre fii lui Odin. […] Şarpele care înconjoară pământul este şi el binecuvâtat (…)”.[67] Într-un alt vis mântuirea pare să cuprindă toate statele din Europa, până în Orient, în speranţa unei păci eterne: „Visul mi s-a încheiat în speranţa mângâietoare că, în sfârşit, pacea ne va fi redată.”[68]

Marcat de toate aceste vise, eroul nervalian îşi propune, ca o ultimă etapă a iniţierii sale, să cunoască şi să stăpânească legile visului pentru a putea, astfel, să-şi controleze trăirile din somn, trăiri care afectează şi viaţa realităţii cotidiene, căci el mărturiseşte: „Mi s-a părut a înţelege că există o legătură între lumea exterioară şi cea interioară”.[69]

Toată această experienţă iniţiatică a făcut ca personajul lui Nerval să ajungă la o certitudine: „certitudinea nemuririi şi a co-existării tuturor celor pe care i-am iubit îmi fusese dată”,[70] certitudine care i-a redat liniştea sufletească, linişte pe care şi-a dobândit-o şi îngrijindu-l pe tânărul soldat care-i era ca un frate. Însă pacea spirituală îi este zdruncinată de o mărturisire a tânărului care afirmă că e mort şi că se află în purgatoriu. Ascultându-l, eroul nervalian îşi dă seama că şi el a trecut prin aceeaşi stare de nebunie, dar că ea l-a ajutat să înţeleagă mai bine lumea, atât lumea iluziilor, cât şi lumea realităţii, totul fiind asemănat cu

[59] Idem
[60] Ibidem, p. 259
[61] Idem
[62] Ibidem, p. 260
[63] Idem
[64] Ibidem, p. 261
[65] Ibidem, p. 262
[66] Idem
[67] Ibidem, p. 236
[68] Idem
[69] Idem
[70] Ibidem, p. 265

BDD-A22057 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 12:49:53 UTC)

ceea ce anticii numeau *descensus ad inferos*: „asemuiesc această serie de încercări pe care le-am străbătut cu ceea ce înfăţişa pentru antici ideea coborârii în infern."[71]

Dacă eroul nervalian a putut să se desprindă de iluzii şi să revină în realitate îmbogăţit spiritual, nu acelaşi lucru s-a întâmplat cu autorul Gérard de Nerval, care nu a reuşit niciodată să împace visul cu realitatea, aşa cum reiese dintr-o mărturisire a lui Théophile Gautier: *„Aurelia,* sau *Visul şi viaţa* închipuie raţiunea rece stând la căpătâiul febrei, halucinaţia studiindu-se pe ea însăşi printr-un suprem efort fiziologic. Am găsit ultimele foi din această ciudată lucrare, fără asemuire, poate, în buzunarul celui mort. O purta cu el, socotind că va putea termina fraza întreruptă… Dar mâna a lăsat să-i cadă creionul, şi visul a omorât viaţa; echilibrul menţinut până atunci, s-a rupt; acest spirit atât de fermecător, de înaripat, de luminos, de tandru a dispărut pentru totdeauna; şi-a scuturat învelişul terestru ca pe o zdreanţă pe care nu o mai dorea, şi a intrat într-o lume de elohimi, de îngeri, de silfi, în acel paradis de umbre şi de viziuni celeste, care îi era, încă din viaţă, familiar."[72]

ACKNOWLEDGEMENT: This paper is supported by the Sectoral Operational Programme Human Resources Development (SOP HRD), ID134378 financed from the European Social Fund and by the Romanian Government

Bibliografie:

Gaston Bachelard, *Pământul şi reveriile voinţei*, Editura Univers, Bucureşti, 1998
Théophile Gautier, *Istoria romantismului*, Editura Alfa, Bucureşti, 1998
Ovidiu Moceanu, *Visul şi literatura*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2002
Gérard de Nerval, *Fiicele focului*, Editura Univers, Bucureşti, 1974

[71] Idem
[72] Théophile Gautier, op. cit., p. 101

BDD-A22057 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 12:49:53 UTC)